

Fakitermelési bemutató az Örökerdő Szakosztály szervezésében

Az Országos Erdészeti Egyesület Örökerdő Szakosztályának – eredetileg még decemberre tervezett, de az időjárási körülmények miatt januárra áthúzódtott – terepi programja zajlott le 2024. január 11-én a Pilisi Parkerdő Zrt. Pilisszentkereszt-i Erdészetnél található esztergom-pilisszentléleki erdőtümbben. A meghirdetett rendezvényre az örökerdő-gazdálkodás kulisszatitkainak megismerésére törekvő szakosztálytagok közül 20 fő jött el, mert a területen folyó fakitermelési munka megtekintése nagyobb létszámú rendezvény lebonyolítására nem volt alkalmas.

A rendezvény délelőtt 10 órakor kezdődött, a résztvevők a Pilisszentkereszt – Esztergom közötti Két-bükkfa-nyereg elágazónál lévő parkolóban találkoztak. A hideg téli időjárás, a hófödte, fagyott talaj igazi fakitermelésre alkalmas körülményeket biztosított.

A program célja a Mexikó-pusztai Bemutató Területen folytatott örökerdő-gazdálkodás éppen időszakos fakitermelési beavatkozásának, ezen belül is a jelölés, a minőségi és méretes faanyag szakszerű és gondos kitermelésének, közelítésének megtekintése, a fakitermelési károk elkerülésének, minimalizálásának módjai és a tölgy utánpótlás állomány biztosításával kapcsolatos eddigi tapasztalatok, illetve az elmúlt 25 év összefoglaló gyakorlati tudásának átadása volt.

Csőr Attila szakosztálytitkár rövid köszöntője után kezdődött a terepi bemutató dr. Csépanyi Péter kalauzolásával. Az Esztergom – Pilisszentlélek 25 A erdőrészlet (9,73 ha) volt a bemutató konkrét helyszíne. Az erdőrészletben a beavatkozásokat 1999 óta – bár akkor

még nem különítették el hivatalosan a különböző üzemmódokat – már örök-erdő elvek szerint Csépanyi Péter jelöli, melynek vezérfonala az azóta kidolgozott örök-erdő kezelési terv.

A jelenlegi beavatkozás céljai

Az erdőrészlet faállományának korösszetétele és átmérőeloszlása már jelentősen eltér az egykorú vágásos erdőtől, a negyedszázados múltra visszatekintő örök-erdő-gazdálkodás keretében elvégzett készletgondozó fahasználati beavatkozások hatására. A tölgyek (főleg kocsánytalan, de néhány kocsányos is) markáns elegyarányra tettek szert az alapvetően gyertyános-bükkös erdőtársulásban. Bár még egyáltalán nem számítanak időseknek, egyre jobban közelítik a 80 cm-es vastagságot, az egyenként árverezhető méreteket. Az elegyarányból, melyet színesít néhány szál madár-cseresznye, rezgőnyár is, egyelőre a közönséges gyertyán és a magas kőris fajok a mérvadóak.

Az örök-erdő kezelés tudatos, tervszerű gazdálkodást követel, ezért a terü-

leten megfelelően állandósított, önelőrzési mintaponthálózat is található, ahol az erdőgazdálkodó nyomon követi és ellenőrzi az erdőszerkezet átalakulását, az örök-erdő modellhez való közeledést. Az állomány egészségi állapota jó. Bár a hajtáspusztulást okozó gombabetegség miatt néhány magas kőris sorsa bizonytalan, de ennek ellenére vitális egyedek is vannak. A természetes megújulásból származó utánpótlás a terület jelentős részét borítja, több helyen lélekben fejlődő reményteljes kocsánytalan tölgy újulatkúppokkal.

A bemutatóterület szerepe miatt itt az átlagosnál rövidebb a visszatérési idő: 3 év, így a 2023/2024-es téli időszakra tervezett készletgondozó használat helye csak 5% volt, mely hektáronként bruttó 21,5 bm³/ha fatérfigat kitermelésének felel meg. A mostani beavatkozás egyik célja volt, hogy a szép törzsalakú, intenzíven vastagodó tölgyek koronájának megfelelő szabad teret biztosítsanak az őket szorongató bükkök eltávolításával. Szintén szempont volt a 65-75 cm között lévő bükk egyedek fokozatos szátlankénti kitermelése, melyek a bükk fafajra vonatkozó célát-mérőt elérték. A célok között szerepelt még a meglévő tölgy újulatkúppokat tartalmazó lélek bezáródásának megakadályozása, továbbá a meglévő utánpótlás méretesebb böhönc egyedeinek szórványos eltávolítása is.

Kíméletes fakitermelés

Az értékes faállományban folyó fakitermelést a Pilisszentkereszti Erdészeti 4 fős saját fakitermelő csapata végezte, melynek felszereltségéhez egy LKT-81-es erdészeti traktor is tartozik. A fakitermeléshez megfelelő teljesítményű STIHL professzionális motorfűrészek és más szükséges segédeszközök is (ékek, fejsze stb.) rendelkezésre álltak. Külön ki kell emelni a terelőcsigát (LR 165) és a hozzá tartozó törzskímélő körhevedert, mely nagyban megkönnyítette az irányított döntést a nehezebb helyzetekben.

A festékkel kijelölt törzseket a kívánatos döntési irányban töre jelölték, természetesen ettől – indokolt esetben – el lehetett térni. Az örökzöld-gazdálkodás során az erdő önmegújulása folyamatosan jelen van, ezért az irányított fadöntést és a korona földre csapódásának tervezett helyét számításba kell venni a jelölés és a fakitermelés végrehajtása során.

A terepi bemutatón megtekintettük a terület finomfeltárását, az állományban kialakított közelítőnyom hálózatát, amely festékkel van kijelölve.

A területen előzetesen ledöntött és elődarabolt törzsek kiszállítását a rakodóra forwarder végezte. A forwarder számára elérhetetlen területekről LKT-vel előközelítést végeztek el az utak, illetve a közelítő nyomok mellé. Az LKT

2. ábra A szakyszerű fadöntés elengedhetetlen! Egy célátmérőt elért értékfa kitermelése (Fotó: Csór A.)

és a forwarder a kijelölt közelítő nyomokról nem térhet le. Amennyiben szükséges, a forwarderre láncot kell felrakni. A kiszállítás és a rakodás során a maradó fák, az újulat védelme kiemelt fontosságú, ezek sérülését el kell kerülni!

A mostani beavatkozásnál a bemutató része volt – több, célátmérőt elért bükk kitermelése mellett – egy, a célátmérőt elért tölgyfa kivágása is. A közel 80 cm mellmagasági átmérőt elért kocsánytalan tölgyet különös gondossággal készítették elő a döntésre.

A döntés irányát meghatározták, a döntés irányának kb. 1 méteres sávjában lévő, a ledőlő törzs útjában álló, 4-10 cm átmérőjű fákat (4-5 db-ot) törevágták.

A fa koronájában alpin technika alkalmazásával a fakitermelők úgy alakították a koronát, hogy a fa súlypontja-

nak változása az előre megtervezett döntési iránynak megfelelő legyen, a dőlő fa minél kevesebb kárt okozzon, és értékes faanyaga a földet érés során minél kisebb ütést szenvedjen. A korona kb. 15 m magasságban lévő, egy erős koronavilla fölötti részeit ledarabolták, a törzs repedésének elkerülése érdekében. A résztvevők biztonságos távoból kísérhették végig a döntés folyamatát, mely a várakozásoknak megfelelően hibátlanul sikerült. A kocsánytalan tölgy mérete és minősége megkívánta, hogy a döntés során a törzs berepedése és egyéb sérülése ne következzen be. A kidöntött tölgy rönkszerűségének piaci árát 1000-1200 euro/m³-re becsülték a jelenlévők, amelyet megfelelő körülmények között akár egyedi árverésen is lehetne értékesíteni. A tölgynél az alpin előkészítést szintén az erdészeti saját szakemberei végezték,

1. ábra A döntési irányba eső veszélyeztetett vékony fákat is le kell törni választani (Fotó: Csépanyi P.)

3. ábra Az örökerdő-gazdálkodás egyik célja a méretes minőségi faanyag termelése (Fotó: Csór A.)

mely fontos képesség lehet a jövőben a nagy értékű fák megfelelő döntésénél.

Más fák, például néhány nagyobb koronájú, célátmérőt elért bükk esetében nem lehetett kedvező döntési irányt kiválasztani, mivel esetleg egy-egy tölgy javafát vagy más törzset veszélyeztetett volna a teljes egészében ledőlő fa. E fák esetén a koronában lévő vastag oldalágak tehát előre eltávolításra kerültek, elsősorban a döntési iránnyal merőleges szöget bezárók, így a ledőlő fa csak vékony sávot veszélyeztetett és a szomszédos fák koronái és törzse mellett is elfért. Ennek több előnyét is láthattuk a bemutató során, mert a fák nagy biztonsággal a tervezett irányba és helyre estek, a ko-

4. ábra A kb. 80 m²-es kis kerítés, amely elegendő a tölgy újulat megőrzésére (Fotó: Patocskai Z.)

ronák pedig alig okoztak kárt az utánpótlásban.

Az erdőrészlet területének több mint kétharmadát különböző méretű utánpótlás borítja. Az utánpótlás megsegítésének legfontosabb eleme a tölgy újulat lékekben való megsegítése, megnevelése. Ennek bemutatására, az egyik legkorábbi, 20 éve megkezdett lék környezetében álló fákból néhány kitermelését lehetett megtekinteni. A kb. 500 m²-es lékben álló 4-8 m közötti kocsánytalan tölgy utánpótlás fényigényének biztosítása és a lék visszazáródásának megakadályozása érdekében néhány fa kitermelése történt meg, természetesen a lék belső részén álló fiatal tölgyek sérelme nélkül.

A programot a helyszínen az erdészeti szakmunkásokkal együtt jó hangulatban elfogyasztott ebéd és forró tea zárta. A szakosztálytagok láthatták és megérthették, hogy az örökerdő-gazdálkodás magas szakmai felkészültséget kíván az erdészről és a konkrét munkákat elvégző erdészeti szakmunkásoktól is, hiszen minden beavatkozás hosszú távon egymásra épül, aminek a végső célja a folyamatos erdőbőrítés mellett a biodiverzitás védelme és a minőségi, méretes faanyag termelése.

Patocskai Zoltán,

Örökerdő Szakosztály vezetőségi tag

Fotók: **Csépányi Péter, Csór Attila,**

Patocskai Zoltán, Simon Dávid

5. ábra A résztvevő szakosztálytagok és a fakitermelők (Fotó: Simon D.)